

Polycarpa fibrosa

Dubbeltut

Ordning: Stolidobranchiata, **Familj:** Styelidae (sjöknoppar), **Släkte:** *Polycarpa*, **Art:** *Polycarpa fibrosa* - dubbeltut (Stimpson, 1852) **Synonymer:** *Glandula fibrosa* Stimpson, 1852

Kännetecken

En sjöpfung som är täckt av grova sandkorn och har rottrådar längs undersidan. Sifonerna syns tydligt och pryds av upp till tre röda ringar.

En solitär sjöpfung som blir upp till 3,5 cm hög och 2 cm i diameter. Kroppen är oftast äggformig till rund, täckt av grova sandkorn samt försedd med rottrådar längs undersidan och sidornas nedre hälft. Manteln är dessutom täckt av fina trådar överallt utom i området runt sifonerna. På trådarna sitter sandkorn, skalfragment och ibland finare material. Sifonerna är koniska och fria från sandkorn. De sitter ganska tätt ihop, och atrialsifonen (den övre) är aningen större än munsifonen. I utsträckt läge kan sifonernas längd motsvara ca 1/3 av djurets total längd, och de pryds av upp till tre röda pigmentringar.

Inre anatomi: Gälkorgen har 30-60 muntentakler (färre hos yngre individer) och fyra längsgående veck på vardera sidan. Flimmerorganet är antingen format som en sluten ring eller hästskoformigt. Det finns 10-20 dropp- eller grynformiga gonader spridda över kroppsväggen på vardera sidan, och mellan dem finns talrika endokarper (dropplika utbuktningar från kroppsväggen). Tarmen passerar längs vänstra sidan av gälkorgen. Magen är horisontell och har upp till 30 längsveck på utsidan. Analöppningen har 12-15 rundade lober.

Arten är mycket lik trådtut *Polycarpa aernbaeckae* men skiljer sig från denna art genom att den har upp till 60 muntentakler (30-32 hos *P. aernbaeckae*) och kan bli upp till 3,5 cm lång, medan *P. aernbaeckae* inte blir större än 5 mm. Små individer av dubbeltut skiljer sig från *P. aernbaeckae* genom att det inte finns några mogna gonader, och genom att manteln täcks av sand istället för skalfragment.

Utbredning och status

I svenska vatten förekommer dubbeltut från Öresund till Skagerrak. Det är en arktisk till boreal art som förekommer på båda sidor av norra Atlanten. På den europeiska sidan finns den hela vägen längs Norges kust, vid Island och Grönland, i Nordsjön runt Färöarna och Brittiska öarna samt söderut till Gibraltar.

Jägerskiöld fann arten på 30 stationer längs hela kusten, varav de flesta lokalerna på utsjöbankar i Kattegatt. Från senare tid föreligger endast observationer från Kosterområdet. Under Svenska artprojektets marina inventering gjordes inga fynd av arten i Kattegatt trots omfattande undersökningar av utsjöbankarna.

Ekologi

Dubbeltut sitter ganska löst fästad i sandiga eller mjukare bottenar (sällan sten- och skalbottenar) från några få meters djup ned till ett djup av över 1 000 meter (i svenska vatten vanligtvis 20-40 m). Den är känslig för låg salthalt. I Öresund finns den därför bara på 25-40 meters djup, där det vid botten inströmmande vattnet har hög salthalt. I vattnet runt England fortplantar sig arten från maj till juli. Äggen släpps oftast fritt i vattnet, men undantagsvis kan de också utvecklas och kläckas inuti moderindividen. Larverna simmar fritt i bara några timmar innan de slår sig ned på botten. Det finns flera fiskarter som äter dubbeltut, t.ex. torsk *Gadus morhua* och rödspätta *Pleuronectes platessa*.

Hot

Den typ av grövre sandbottnar där dubbeltut förekommer är ganska sällsynta i svenska vatten, och de påverkas generellt negativt av den omfattande sedimentationen till följd av övergödning och bottentrålning. Huruvida just dubbeltut är särskilt utsatt är dock oklart.

Åtgärder

Då hotbilden inte är klarlagd är det svårt att föreslå några specifika åtgärder

Övrigt

Namngivning: *Polycarpa fibrosa* (Stimpson, 1852). Originalbeskrivning: *Glandula fibrosa*. Proceedings of the Boston Society of Natural History 4: 230.

Etymologi: fibrosus = trådig, full av fibrer; fibra (lat.) = fiber, filament; suffixet -osus (lat.).

Uttal: [Polykárpa fibrósa]

Litteratur

Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Lansettfiskar-broskfiskar. Branchiostomatidae-Chondrichthyes. 2011. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Hansson, H. G. 1998. Sydskandinaviska marina flercelliga evertebrater utgåva 2. Länsstyrelsen Västra Götaland.

Författare

Thomas Stach & Hans G. Hansson 2011 (Kännetecken, Ekologi och Utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Anna Karlsson (naturvårdsinformation).